

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum Spiritus sanctus procedat à filio. artic. 2. disput. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Durandus, yterque in r. d. io. notant, vocabulum Spiritus, posse dici, tum à spiratione, tum etiam à spiritualitate. Si dicatur à spiratione, quasi spiritus significet idem, quod spiratus, tunc Spiritus sanctus in diuinis est proprium nomen tertiae personae diuinissimae Trinitatis, cui soli conuenit spirari.

Si verò dicatur ab spiritualitate, animaduertendum est, nomen Spiritus, ex primæua sua significatione videri impositum ad significandum halitum tenuem, & agilem, suapte natura inquitum, qualis est ille, qui ventorum materies est propria, qui que secum aërem concitat, & qualis est etiam ille qui ex feruore sanguinis, præsertim exhalat in corde, quem medici vitalem, ac sensitiuum spiritum appellant, quo mediante operationes animales viriūmq; sentitium exercemus. Quia verò spiritus ille fugit aciem oculorum, tenuisque ac subtilis est, inter alias acceptiones nomen Spiritus, eam induit, qua significat substantias materias expertes, quæ etiam videri nequeunt, adeoque, vt ita dixerim, subtiles sunt, ve penetrēt corpora, ac cum eisdem, prorsus indiuisis, simul sint in eodem loco.

Nomen spiritus sancti est commune sit tribus diuinis personis. Vt accommodetur soli tertie personae.

In hac significatione nomen hoc complexum, Spiritus sanctus, commune quid est omnibus personis diuinis: quamlibet namque earum verè dixeris esse spiritum, iuxta illud Ioan. 4. Spiritus est Deus: similiterque verè addideris, singulas personas esse sanctas. Licet autem ita complexè sumptum tribus personis diuinis sit commune, accommodatio tamen Scripturæ & Ecclesie idem nomen, sumptum incomplexè, & usurpatum est ad significandam solam tertiam personam gloriosissimæ Trinitatis, transiitque in nomen illi proprium, vt constat ex illo i. Ioan. 5. Tres sunt qui testimonium dant in celo. Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & ex illis verbis Matth. ultimo, Baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Rationem quare tertie personæ altissima Trinitatis fuerit accommodandum nomen duabus aliis personis alioquin commune, reddit D. Thomas. Quoniam, sicut relatio originis, qua constituitur in esse tertie personæ, sic & persona ipsa proprio nomine carebat, eaque de causa nomen aliquod fuit ei accommodandum. Ratio verò cur conueniret nomen, Spiritus sanctus, fuerit ei accommodatum, reddit duplicem. Primam cum August. 17. de Trinit. cap. 11. & lib. 15. cap. 19. prope finem, quoniam sicut Spiritus sanctus procedit à Patre & Filio, sic etiam nomen Spiritus sancti, quod vtrique personæ, à qua proficitur, erat commune, accommodandum fuit personæ procedenti. Secundam verò, quoniam nomen, Spiritus, prima sua significatione halitum impellentem ac mouentem significat: eum autem proprium sit amoris impellere ac mouere volentem in rem amatam, iure optimo prior illa pars nominis, nempe Spiritus, tertie personæ sanctissimæ Trinitatis fuit accommodata, quatenus per voluntatem procedit, estque Patris & Filij amor ab veroque spiratus. At posteriorem partem nominis, illam videlicet, sanctus, ideò D. Thomas tertie personæ augustissimæ Trinitatis accommodatam esse affirmat: quoniam iis rebus sanctitas conuenit, quæ in Deum ordinantur: amoris autem est omnia in Deum referre. Aliam addit rationem Bartholomæus Torres, videlicet, quod cum sanctitas ad voluntatem, quæ prima virtutum est sedes, pertineat, merito nomen, sancti appropriatur personæ procedenti per voluntatem.

Sauili monetur tota personæ peculiariter significatum.

Molina in D. Thom.

ARTICVLVS II

Virum Spiritus sanctus procedat à Filio.

DISPVATIO I

ONELVSTO affirmat, estque dogma fidei, vt sequenti disputatione demonstrabimus. Eam probat Diuus Thomas.

Spiritus sanctus procedit à Filio.

Primò, quoniam si Spiritus sanctus non procederet à Filio, ab eo minime distingueretur: consequens autem est hereticum, quippe cum excellentissimam Trinitatem personarum secundum rem distinctarum inter se de medio tollat: ergo Spiritus sanctus procedit à Filio. Sequelam probat, quia personæ non distinguuntur ab inuicem absolutis: absoluta namque in diuinis pertinent ad vnitatem essentiae, quæ communis est tribus personis: nec item relationibus, nisi sine adinuicem relatione opposita. Etenim in Patre duæ sunt relationes, videlicet paternitas, qua ad Filium refertur, & spiratio actiua, qua refertur ad Spiritum sanctum: & tamen quia inter eas non datur oppositio relatiua, non constituunt duas personas, sed ad vnam personam

Patris spectant: quare si in Filio & Spiritu sancto non essent nisi duæ relationes, quibus referrentur ad Patrem, filiatio videlicet, & spiratio passiuua, iam hæ non magis opponerentur, quam illæ, quæ sunt in Patre, & propterea non constituerent duas personas: imò sicut persona Patris est vna tantum habens duas relationes ad Filium & Spiritum sanctum, sic etiam Filius & Spiritus sanctus essent vna tantum persona habens duas relationes ad Patrem, quatenus & Pater est, & spirator. Vt igitur Filius & Spiritus sanctus realiter distinguantur ab inuicem, necesse est in eis esse relationes originis oppositas, eius videlicet, qui ab alio, & à quo alius. Vnde cum Filius non sit à Spiritu sancto, vt omnes concedunt, si Spiritus sanctus non esset à Filio, minime profecto ab eo distingueretur, quæ erat sequela probanda.

Secundò probat eandem conclusionem, quoniam Filius procedit per intellectum, vt Verbum: Spiritus sanctus per voluntatem, vt amor: sed amor procedit à Verbo, eò quod nihil amamus, nisi quod prius mentis notitia apprehendimus: ergo Spiritus sanctus procedit à Filio.

Catetanus notat hoc loco, rationem hanc tamquam rationabilem solum, non verò tamquam necessariam adduci à Diuo Thoma. Dicere namque quis poterat, vt personalis amor, qui est Spiritus sanctus, à Patre procederet, satis esse si in Patre præcederet essentialis cognitio sui ipsius, neque esse necessarium Verbum: quippe cum cognitione essentiali cognosceret Pater essentiam: eaq; sola sufficeret, vt tum amor essentialis, tum etiam personalis à Patre maneret. Nihilominus cum D. Thom. disputet cum Christianis, qui Scripturas recipiunt, proficit utrique Patrem intelligendo dicere, seu producere Verbum, sicut sicut Scripturæ docent Patrem eò didisse omnia per Verbum tamquam per artem ac scientiam suam, quatenus in Verbo includitur intelligere essentialè, quod Pater Filio per generationem communicat: ita concedere debent Patrem per Filium tamquam per suum Verbum, cui ante omnem actum voluntatis intelligere essentialè, & ceteros attributa cetera communicantur, producere amorem personalem, atque adeò nò solum intelligere essentialè, sed etiam Verbum ipsum ad productionem Spiritus sancti, tamquam vnum ipsum cum Patre principium, concurrere. Equidem

D. Thom. ratio explicatur.

consonum est valde rationis, vt sicut amor essentialis à notitia essentiali, quam supponit, suo modo procedit, ita amor personalis à Verbo, notitiave Patris personalis, proficitur. Atque hac ratione, vt à nobis explicata est, vritur etiam Scorus ad hoc ipsum probandum in 1. dist. 11. quaest. 1.

Tertio ita argumentatur D. Thomas: Numquam ab vno procedunt multa absque ordine, quem habeant inter sese, nisi quando illa differunt ex parte materiae: quo pacto multi cultelli, qui ex parte materiae differunt, procedunt absque ordine ab eodè fabrico: species autem rerum, quae ex parte forma differunt, ordinem nobilitatis habent adinuicem, quo quaedam sunt perfectiores aliis, in quo diuina sapientia splendet: cum ergo Filius, & Spiritus sanctus procedant à Patre, nec differant ex parte materiae, aliquem ordinem seruabunt inter se: neque potest esse alius, quàm originis, quo vnus sit ab alio: quare cum Filius non sit ab Spiritu sancto: fit, vt Spiritus sanctus sit à Filio: Haec solùm est suadens quaedam ratio vnà cum reliquis.

DISPUTATIO II.

Num dogma fidei sit, Spiritum sanctum etiam à Filio procedere, vt Latina Ecclesia proficitur.

Vit, estque in hodiernum vsque diem, periculosum dissidium inter multos ex iis, qui ad Graecam Ecclesiam spectant, atque inter Ecclesiam Latinam, num Spiritus sanctus etiam à Filio procedat. Multis ex Graecis contendentibus, Spiritum sanctum, non à Filio, sed à solo Patre procedere: tamen si nec negent, nec negare possint, esse Spiritum Filij, nonnullique eorum doceant, esse à Patre per Filium: imò etiam quidam addant esse, & profuere à Filio, vt D. Thomas hoc loco refert: Latinis verò constanter asseuerantibus, Spiritum sanctum simul procedere à Patre & Filio. Patrem tamen à se habere vt Spiritum sanctum producat, Filium verò à Patre per generationem aeternam, qua, sicut communicat ei essentiam, sic etiam vt sit secum vnum principium Spiritus sancti.

Græcorum quorundam error circa processionem Spiritus sancti.

Suaderi potest. Primò.

Error Græcorum suaderi potest Primò, quia nobis non licet affirmare aliquid de diuinis personis, nisi fuerit in sacris literis expressum: vt enim Dionysius cap. 1. de diuinis Nominibus ait, Omnino audiendum non est quicquam de summa absque diuinitate, aut dicere, aut cogitare, præter ea quae nobis diuinitus scripta diuina enunciarunt: in sacris autem literis non legitur Spiritum sanctum procedere à Filio, à Patre verò procedere legitur Ioan. 16. Spiritum veritatis qui à Patre procedit: ergo Spiritus sanctus non procedit à Filio.

Secundò.

Secundò, quia prætermissa Nicæna Synodo, in qua de processione Spiritus sancti nihil definitum est, in Concilio Constantinopolitano 1. quod est secunda synodus generalis cap. 6. definitum est, Spiritum sanctum procedere à Patre, neque vilo modo significatur, quòd etiam à Filio procedat, vt patet ex verbis Concilij quæ sic habent: *Credimus in Spiritum sanctum Dominum & visificantem, ex Patre procedentem, cum Patre & Filio adorandum, & conglorificandum: cum ergo idem in sequentibus synodis generalibus vsque ad sextam synodum fuerit receptum, & in sexta synodo actione 17. in professione fidei eadem definitio eisdem verbis repetatur, certè mès illorum omnium Patrum ac Conciliorum fuit, Spiritum sanctum à solo Patre procedere. Imò cum in*

prædictis Concilijs sub anathemate præcipitur, vt nulli liceat aliud docere aut prædicare de fide gloriosissimæ Trinitatis, quàm in eis definitur, inculant nos Græci, non solum tamquam à fide deuio, dum asserimus Spiritum sanctum etiam à Filio procedere, sed etiam vinculis anathematis alligatos, maxime cum teste Magistro sententiarum in 1. distinctione 11. c. 2. Leo tertius post altare beati Pauli in tabula argentea idem symbolum eisdè verbis Romæ sculptum reliquerit, pro amore (vt ipse ait) & cautela fidei orthodoxæ. Subiungitque hæc verba, *Qui aliud docuerit, vel aliter prædicauerit, anathema sit.*

Spiritum sanctum à Filio procedentem dogma fidei esse demonstratur.

His tamen non obstantibus, dicendum est: Latinarum sententiam, quam præcipui Græcorum, vt videbimus, etiam affirmarunt, esse dogma fidei, eoque Græcos, qui cõtrarium affirmant, si aliter quàm verbis, à nobis dissentiant, errare in fide. Probatum primò, quia, vt inferius videbitur, persona diuina non mittitur propriè, nisi ab ea, à qua est per processionem: cum ergo Filius dicat se missurum Apostolis Spiritum sanctum, vt constat ex illo Ioann. 15. *Cum venerit Paracletus, quem ego mittam vobis à Patre, &c. & Ioan. 16. Si abiero, mittam eum ad vos, efficietur, vt Spiritus sanctus à Filio procedat.*

Secundò, persona diuina nil accipit, nisi ab ea, à qua procedit: sed Spiritus sanctus accipit à Filio: Ioannis enim 16. Christus de Spiritu sancto ait: *Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis. Omnia quaecumque habet pater, mea sunt, propter hæc dixi vobis, quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis. Quorum sanè verborum non alius, quàm hic est sensus, Omnia, quae habet Pater, mea sunt, mihi videlicet per generationem aeternam communicata: quare cum Pater vim habeat producendi Spiritum sanctum, eandem quoque ego habeo ab eo acceptam: propter hæc dixi, quia de meo accipiet, sicut à Patre accipit: Spiritus ergo sanctus non à solo Patre, sed à Filio etiam procedit. Iuxta hanc expolitionem Concilium Florentinum sessione vltima in literis sanctæ vnionis in decreto de processione Spiritus sancti, Quonia, inquit, omnia, quae Patris sunt, ipse Pater vni genito suo gignendo dedit, præter esse Patrem, hoc ipsum quòd Spiritus sanctus procedit ex Filio, ipse Filius à Patre aeternaliter habet, à quo aeternaliter etiam genitus est.*

Hinc possumus hanc tertiam elicere rationem. Spiritus sanctus accipit à Filio, vt ex testimonijs citatis constat: quòd autè accipit est essentia: quæ non est aliud quàm ipsemet Spiritus sanctus, aliàs esset in eo cõpositio: ergo Spiritus sanctus procedit à Filio.

Quartò, Spiritus sanctus dicitur Spiritus Patris, quia ab eo procedit, iuxta illud Math. 10. *Non estis vos qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis:* sed Spiritus sanctus dicitur etiam Spiritus Filij, iuxta illud ad Rom. 8. *Si quis Spiritum Christi non habet, hic non est eius,* & ad Galat. 4. *Misit Deus Spiritum Filij sui in corda vestra:* ergo Spiritus sanctus à Filio etiam procedit.

Hinc possumus hanc quintam ducere rationem. In Deo illa persona, quæ est eiusdem nature cum altera, & insuper dicitur esse illius, necesse est vt ab illa procedat, vt de Filio comparatione Patris constat: sed Spiritus sanctus est persona eiusdem nature cum Filio, & in Scripturis dicitur Spiritus Filij, vt ex testimonijs citatis constat: ergo procedit à Filio.

Licet etiam promere hanc sextam. Spiritus sanctus est Spiritus Filij, sicut & Patris: ergo est relationum ad Filium sicut ad patrem: esse namque Spiritum Filij sanè relationem significat ad Filium: neque assignabitur alia, quàm originis, qua ab eo procedat, sicut à Patre: ergo Spiritus sanctus à Filio procedit.

Septimò

MOL
L
D